

10. Sınıf Felsefe 1. Dönem 1. Yazılıya Hazırlık Soruları

Bu çalışma kağıdı yazılı konularını çoktan seçmeli sorularla tekrar etmek içindir. Gerçek yazılı sınav açık uçlu veya kısa cevaplı sorular içerebilir.

Ad: Soyad:
Sınıf: Numara:

1. (10 puan) Antik Yunan'da Pythagoras'ın kendisini 'bilge' (sophos) olarak değil, 'bilgeyi arayan, bilgiyi seven' (philosophos) olarak tanımlaması, felsefi bilginin doğasına ve filozofun konumuna ilişkin köklü bir zihniyet dönüşümünü temsil eder. Bu dönüşüm, bilgiyi bir mülk olarak edinmek yerine ona yönelen bitimsiz bir arayış biçimini öne çıkarır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi bilginin ve filozofun bu tanımından çıkarılabilecek en kapsamlı yargıdır?

- A)** Felsefe, dogmatik kabullere dayalı kesin ve sarsılmaz doğrular sistemidir.
- B)** Filozof, hakikati bizzat ele geçirdiğini iddia eden mutlak otorite figürüdür.
- C)** Felsefi etkinlik, ulaşılan sonuçtan ziyade soru sorma ve yolda olma halinin bizzat kendisidir.
- D)** Felsefe, toplumsal pratiklere doğrudan çözümler sunan uygulamalı bir bilim dalıdır.
- E)** Bilgelik iddiası, felsefi düşüncenin temel hareket noktasını ve nihai amacını oluşturur.

2. (10 puan) Günümüz bilgi toplumunda bireyler, dijital mecraların ve kitle iletişim araçlarının sunduğu yoğun enformasyon akışı altında, olayları derinlemesine irdeleme fırsatı bulamadan hazır kanaatler edinmektedir. Felsefe, bireyin bu enformasyon bombardımanı karşısında akıl yürütme becerisini devreye sokmasını sağlayarak onu edilgen bir alıcı konumundan çıkarır. Toplumsal düzeyde ise farklı dünya görüşlerinin, inançların ve yaşam tarzlarının çatışmak yerine uzlaşma içinde var olabilmesine zemin hazırlayan rasyonel bir diyalog ortamı kurar. Bu parçadan hareketle felsefenin bireysel ve toplumsal işlevi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)** Toplumsal kurumların işleyişini hızlandırarak kriz durumlarında pratik ve teknik çözümler üretir.
- B)** Bireyin dogmatik kabullerden arınmasını sağlarken toplumsal yaşamda önyargısız ve uzlaşma merkezli bir kamusal alan kurar.
- C)** Bireyin toplumsal normlara tam uyum sağlamasını ve statükonun korunmasını amaçlayan bir rehberlik sunar.
- D)** Toplumsal yapıyı korumak adına evrensel değerleri askıya alır ve yerel doğruları mutlaklaştırır.
- E)** Bireyin içsel dünyasını dış dünyadan tamamen soyutlayarak yalnızca bireysel huzura odaklanmasını sağlar.

3. (10 puan) Antik Yunan'da felsefenin doğuşunu sadece mitolojik açıklamaların terk edilmesi veya pratik bilgi birikimiyle açıklamak eksik kalır; çünkü Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarında da benzer bir astronomi ve geometri birikimi vardı ancak bu medeniyetlerde felsefe doğmamıştı. İyonya ve Atina gibi şehir devletlerinde (polis) felsefenin ortaya çıkmasını sağlayan asıl zihniyet ve sosyopolitik dönüşümün temelinde aşağıdakilerden hangisi yer alır?

- A)** Toplumsal düzenin kutsal ve değiştirilemez bir tanrısal yasa olarak kabul edilmesi
- B)** Bilginin otorite veya gelenek yerine kamusal alanda tartışmaya, eleştiriye ve rasyonel gerekçelendirmeye açılması
- C)** Ekonomik zenginliğin tüm toplumsal sınıflara eşit şekilde dağıtılarak sınıfsal ayrımların ortadan kalkması
- D)** Doğal olayların sadece laboratuvar ortamında deneysel gözlemlerle test edilerek matematiksel modellere dönüştürülmesi
- E)** Yazının sadece rahiplerin ve saray kâtiplerinin tekelinde tutularak bilgilerin gizli saklı tutulması

4. (10 puan) Felsefi sorular, gündelik yaşamın pratik eylemlerinden ya da bilimsel araştırmaların olgusal sınanabilirliğinden farklı olarak, soruyu soran öznenin kendi zihinsel ve kavramsal zeminini de soruşturmaya dahil ettiği bir yapıya sahiptir. Örneğin, bir bilim insanı 'Zihin nasıl çalışır?' sorusunu nörolojik verilerle yanıtlarken, bir filozof 'Zihnin sınırlarını sorgulayan bu bilincin kendisi nedir?' sorusuyla yöneldiği nesneyi değil, o nesneye yönelen kendi düşünme edimini sorgular. Bu durum, felsefi soruların sadece dışsal bir nesneye değil, bizzat soruyu soran öznenin kendisine ve düşünme eylemine geri dönmesini gerektirir.

Bu parçada felsefi soruların aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

- A)** Olgusal dünyadaki pratik fayda arayışının bir sonucu olmaları
- B)** Refleksif bir derinleşmeyle düşünme üzerine düşünmeyi gerektirmeleri
- C)** Tarihsel süreç içinde birikimli olarak ilerleyen bir yapı sunmaları
- D)** Evrensel sorunlara yönelik dogmatik kabuller içermeleri
- E)** Sadece dilsel analizlerle sınırlı mantıksal önermelerden oluşmaları

5. (10 puan) Felsefi sorular, soruldukları andaki nesnelliği aşarak soranı da soruşturmanın nesnesi haline getiren, yanıtlarından ziyade açtığı ufukla değer kazanan sorulardır. Bu niteliğiyle felsefi bir soruyla karşılaşan bireyin aşağıdakilerden hangisini yapması beklenemez?

- A)** Sorunun dayandığı kabulleri ve öncülleri eleştirel süzgeçten geçirmesi
- B)** Soruya verilecek nihai ve herkesçe kabul edilecek kesin bir yanıt bulmaya odaklanması
- C)** Sahip olduğu dogmatik inançları ve ezberlenmiş bilgileri yeniden gözden geçirmesi
- D)** Gündelik yaşamın pratik kaygılarından sıyrılarak kavramsal bir derinlik araması
- E)** Yanıtın kendisinden çok, sorunun yönelttiği anlam dünyası üzerinde düşünmesi

6. (10 puan) Felsefe, toplumsal alanda egemen olan önyargıları ve dogmatik kabulleri sarsarak bireylere eleştirel bir perspektif kazandırır. Bu süreçte birey, toplumsal normları sorgularken aynı zamanda kendi iç dünyasındaki ezberleri de yapıbozuma uğratır. Bu durum, bireyin toplumsal yapı içerisindeki konumunu yeniden tanımlamasına ve farklı yaşam biçimlerine karşı hoşgörülü bir uzlaşma kültürü geliştirmesine zemin hazırlar. Bu açıklamadan hareketle felsefenin bireysel ve toplumsal işlevi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A)** Bireyin toplumsal normları körü körüne benimsemesini engellemek
- B)** Toplumsal uzlaşma kültürünün ve farklılıklara saygının gelişmesine katkı sağlamak
- C)** Bireyin içsel dünyasında özgürleşmesini ve dogmatizmden uzaklaşmasını sağlamak
- D)** Toplumsal yapıların değişmez ve mutlak kurallarla kalıcılışmasını güvence altına almak
- E)** Bireyin olayları ve olguları rasyonel bir süzgeçten geçirmesine imkân tanımak

7. (10 puan) Toplumsal yaşamda farklı kültürlerin, inançların ve dünya görüşlerinin bir arada bulunduğu ortamlarda, uzlaşma kültürünün gelişmesi ve ortak bir paydada buluşulması hayati önem taşır. Felsefe, topluma bu noktada rasyonel bir zemin sunarak çeşitli işlevler yerine getirir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefenin toplumsal işlevleri arasında yer almaz?

- A)** Toplumsal kurumların ve yasaların akıl süzgecinden geçirilerek geliştirilmesine katkı sağlama
- B)** Farklı düşünce ve inançların ortak bir akıl ve hoşgörü ortamında tartışılmasına olanak tanıma
- C)** Toplumdaki ekonomik eşitsizlikleri doğrudan ortadan kaldıracak pratik projeler üretme
- D)** İnsan hakları, adalet ve özgürlük gibi evrensel kavramların toplumsal temellerini güçlendirme
- E)** Önyargıların ve dogmatik inançların toplumsal uzlaşmayı zedelemesinin önüne geçme

8. (10 puan) Gündelik sorular anlık pratik sorunları çözmeyi, bilimsel sorular ise olgusal olguları deneysel yöntemlerle açıklamayı amaçlar. Felsefi sorular ise bu alanların ötesine geçerek var olanın özünü, anlamını ve temel kabullerini sorgular. Bu bağlamda, felsefi soruların karakteristik özellikleri üzerine düşünen bir araştırmacının aşağıdakilerden hangisini savunması beklenemez?

- A)** Nihai ve kesin bir yanıtı ulaşma amacı gütmeyi, her yanıtın yeni bir sorunun kapısını araladığını
- B)** Olgusal dünyanın verileriyle doğrudan test edilemediğini, kavramsal bir temellendirme gerektirdiğini
- C)** Pratik yaşamın akışını kolaylaştıracak teknik çözümler ve reçeteler sunmayı hedeflediğini
- D)** İnsan zihninin ön kabullerini ve dogmalarını eleştirel bir süzgeçten geçirmeyi amaçladığını
- E)** Soruların kendisinin, verilen hazır cevaplardan daha kıymetli ve kurucu bir nitelik taşıdığını

9. (10 puan) Bir filozof, düşünce ve dilin iç içeliğini şu şekilde ele alır: "Dil, yalnızca düşüncelerimizi dış dünyaya yansıtan şeffaf bir cam değildir; aksine, zihnimizin dünyayı hangi kategorilerde algılayacağını ve deneyimleyeceğini önceden belirleyen aktif bir prizmadır. Dilin bize sunduğu gramer yapıları ve kelime dağarcığı, zihinsel hareket alanımızın sınırlarını çizer. Yeni bir felsefi problemi kavramak veya henüz adlandırılmamış bir soyut durumu düşünmek, ancak mevcut dilsel formların dönüştürülmesiyle mümkündür."

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A)** Dil, düşüncenin sınırlarını aşarak nesnel gerçekliğe doğrudan ulaşmasını sağlar.
- B)** Zihinsel faaliyetler, dilin kalıplarından bağımsız olarak evrensel bir nitelik taşır.
- C)** Dilsel yapılar, insanın dış dünyayı algılama ve düşünme biçimini biçimlendirir.
- D)** Soyut kavramlar, dilin varlığına ihtiyaç duyulmaksızın zihinde eksiksiz oluşur.
- E)** Dil ve düşünce birbirinden tamamen bağımsız iki farklı gelişim çizgisine sahiptir.

10. (10 puan) Bir filozof, dilin düşünce üzerindeki biçimlendirici gücünü şu şekilde açıklar: "İnsan zihni, dış dünyadan gelen karmaşık uyarıcıları ve ham deneyimleri dilin örmüş olduğu kavramsal ağlar olmadan düzenleyemez. Kavramlar, nesneleri ve olayları birbirinden ayırmamızı sağlayan zihinsel araçlardır; ancak bu araçlar aynı zamanda düşüncemizi belirli kalıplar içine hapsederek farklı ihtimalleri görmemizi engeller." Bu parçaya dayanarak dil ve düşünce ilişkisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)** Dil, düşüncenin yaratıcılığını artıran sınırsız bir özgürlük alanıdır.
- B)** Düşünce, dilden bağımsız olarak evrensel ve mutlak formlarda var olur.
- C)** Dil, düşüncüyü somutlaştırırken aynı zamanda onu belirli bir kalıba hapseder.
- D)** Kavramlar, dış dünyanın nesnel gerçekliğini eksiksiz ve dolaysız yansıtır.
- E)** Dil ile düşünce tamamen birbirinden kopuk iki farklı zihinsel süreçtir.

Cevap Anahtarı

- 1-C (10p)
- 2-B (10p)
- 3-B (10p)
- 4-B (10p)
- 5-B (10p)
- 6-D (10p)
- 7-C (10p)
- 8-C (10p)
- 9-C (10p)
- 10-C (10p)